

Sve to uvjerava nas u jednom, u onom, što smo mi u ovom članku hteli naročito da naglasimo i konstatujemo i radi čega smo ovaj članak naivše i nani-

saia to je, da za večino naših političara nije ništa realno, što se ne može opipati.

Paja Močanin.

2

Dr. Franjo Žgeč:

Sodobne zahteve vzgoje in narodne prosvete.

(Iz pokrajinske skupščine Pov. UJU — Ljubljana.)

Tako ima vzgoja danes za cilj človeka, ki po vsem samostojno misli in razsoja, ki je telesno in duševno sposoben za samostojno ustvarjanje na določenem področju, ki priznava najvišja etična načela ter razvija vedno večjo ljubezen do bližnjega.

Toda današnje vzgojstvo nam nudi preklavno sliko kakor da bi lahko vršilo tako težke in visoke naloge. Družina razpada v mestih in industrijskih krajih, na kmetih nima dovolj sposobnosti, da bi lahko vzgajala novi zavod, kakor ga zahteva današnja doba. Del vzgoje vsaj bi morala prevzeti šola s poklicnimi vzgojitelji, toda šola v današnji obliki je še manj sposobna za vzgojo, kakor pa dom in družina. Za mladostnika v pubertetni dobi in doraščajočo mladeniča se nikdo ne briga, vzgoja doraščajoče in doraščajoče mladenice še pri nas niti problem ni. Društva in organizacije navedajo našo kmečko in delavsko mladino na popivanje mesto da bi jo vzgajale. Inteligenca se za široke plasti sploh ne briga, temveč obhaja narodne praznike, nacionalne manifestacije in praznike ujedinjenja v mestih ter smatra stakimipisanimi lupinami, s solzavo sentimentalnimi govori pri glažku vinca ali nacionalnim šovinizmom svoje delo za končano. Resen kulturni delavec ima za take otročiče le pomilovalen posmeh.

Vzgoja bi tedaj morala kreniti na povsem druga pota, če bi hoteli res biti vzgoja. In tukaj čaka glavno in najtežje delo ravno osnovno - šolsko učiteljstvo.

Če govorimo sploh o vzgoji naroda, o vzgoji najširših plasti, kmečkega prebivalstva in industrijskega delavstva ter o vzgojiteljih, tedaj pač mislimo v prvi vrsti na osnovno-šolskega učitelja, ki to delo že deloma vrši v šoli učilnici. Toda današnji okosteljeni sistem z urniki in učnimi načrti mu veže roke, obrača njegovo pozornost na malenkost postranskega pomena, zadeva od njega, da je navaden stroj, ki uči mehanično čitati in pisati, ki vzdržuje s palico v roki disciplino, ki pušča učence, da se učijo na pamet tega, kar je sam povedal. Dalje z redkimi izjemami njegov delokrog ne sega.

In vendar je učitelj edini, ki pride pri vzgoji kmečkega prebivalstva in industrijskega delavstva resno v poštev. Ostala inteligenca nima danes s kmetom in delavcem nikakih ožjih stikov in tudi današnja duhovščina ni ravno najbolj priprava na objektivno vzgojo našega naroda. Ako uvidevamo tedaj res potrebo vzgoje kmečkega prebivalstva in delavstva, se moramo nasloniti v glavnem na osnovnošolskega učitelja, kojega poklic je vzgajati in voditi najširše plasti našega naroda. Toda njegov delokrog se mora razširiti na pred in pošolsko dobo, na celotne plasti našega naroda. Že samo radi uspehov v šoli mora skrbeti tudi za zdrav naraščaj šole in z mladino v pošolski dobi mora stati v neprestanih stikih, če hoče, da bodo sadovi šole sploh obrodili. Osnovnošolski učitelj mora postati centralna postava v vzgoji najširših plasti našega naroda, kar le tako bomo lahko računali na prave uspehe.

Središče vsega kulturnega dela bo postala osnovna šola, toda gotovo ne šola v današnji obliki učilnice temveč prava vzgojevalnica, ki bo usposabljal učence za življenje in dobi razvitega industrializma, ki bo jih pripravljala za poznejše delo in ustvarjanje na političnem gospodarskem in socialnem področju. Ona mora dati trdno podlago za poznejšo samo izobrazbo ter mora učenca vpeljati v kulturno življenje našega naroda in človeštva. Na osnovni šoli je že ležeče, ali bomo vzgojili res novi rod, ki bo samostojno mislil in razsojal, ki bo dajal sam smernice političnemu življenju države, ki bo v stanu razrešiti naloge današnje dobe in bližnje bodočnosti.

Toda vzgoja k samostojnosti, produktivnosti, socialnemu čutu in oblikovanju značaja zahteva spremembe, ki se tiče temeljev šole učilnice in s tem seveda tudi osnovne šole. Odstraniti je treba vse, kar je doslej dušilo sile učenca ter pritegniti novih činiteljev, ki bi vodili vas k našemu cilju vzgoje. Odpraviti je treba pred vsem papirno avtoriteto, vsiljeno disciplino, čezmerno mirno sedenje v šolski klopi, pasivno poslušanje učenca kar pripo-

veduje in uči učitelj. Znanje mora postati le snov, ob kateri poižkuša učenec svoje moči in oblikuje svoj značaj, ne sme biti več končni smoter. Knjigo naj kar največ zamenja produktivno delo na šolskem vrtu, na šolski njivi, v šolski kuhinji, v šolskih delavnicah in v učnih prostorih. Razred se naj spremeni v majhno zajednico ali veliko družino, kjer bo učitelj le starejši tovariš, svetovalec in duševni voditelj, ne pa policaj. Tako bo mogoče uvesti tudi samovlado učencev ter vpreči vso njihovo aktivnost. Šola pa bo zopet našla vezi z živim življenjem ter se izprameni iz šole učilnice v šolo življenja.

Ali je vse to res potrebno in tudi mogoče? Oglejmo si še enkrat posamezne zahteve, ki jih stavijo v bolj ali manj ekstremni obliki vse moderne pedagoške struje, zlasti pa zastopniki odločne šolske zakone v Nemčiji, zastopniki delovne in produktivne šole, zastopniki individualne pedagogike itd.

Navidezna ali papirna, katederska avtoriteta onemogočuje sleherni svobodo in samostojnost v mišljenju, razsojanju in dejstvom ter brani učencu, da bi prišel od heteronomnih do avtonomnih spoznanj in do avtonomnega doživljanja.

Disciplina, ki ima za simbol palico, ki si pomaga s slabimi izpričevali, s peticami in kazenskimi nalogami, ovira učenca, da bi sam spoznal potrebo globlje discipline in organizacije, da bi naučil obvladati samega sebe ter se samovoljno pokorili interesom celokupnosti. Ta disciplina istotako duši samostojnost in samoudejstvovanje učenca ter rodi razredni šolski duh, naperjen proti šoli in učiteljsstvu. Sile, ki bi sicer lahko mnogo koristile, se tako obrnejo v negativno smer in so naperjene le na rušenje, ne pa zidanje.

Čezmerno mirno sedenje v šolski klopi je povsem proti naravi otroka, ki hoče in potrebuje gibanje. To sedenje ovira zdrav telesni razvoj, povzroča, da otopeva polagoma otroška duševnost in da neha pozornost, ki jo miče pač vse kaj drugega kakor razlaga in pouk učitelja. Samo pasivno sprejemanje, ki je eden izmed temeljev šole učilnice in pouka, ubija samostojnost v mišljenju, aktivnost in iniciativnost ter ne da lastnim močim možnosti, da se razvijejo.

Knjiga, ki je bila doslej alfa in omega šole učilnice, je posredovala učencem le mrtvo znanje, ki ni imelo navadno nikake zveze z življenjem in ki je bila že zariditega osovražena, ker ga je gojila šola.

Dolgo časa niso modri šolniki mislili na ogromne vzgojne zaklade, ki jih vsebuje ustvarjajoče produktivno delo. Še Pestalozzi sam jih ni mogel s praktičnim delom in z lastnimi poižkusi prepričati, da bi utegnili delo vendar biti važnejši vzgojni činitelj nego pa sam pouk in količina znanja. Treba je bilo nepričakovanega razvoja tehnike, industrije in načina proizvodnje, da so vsaj posamezniki uvideli nezadostnost in neprimernost izobrazbe za današnje razmere, kakor jo nudi šola učilnica. In treba je bilo še svetovne vojne, ki je uničila ogromne gospodarske dobrine ter postavila v ospredje potrebo po delu, po izobrazbi in po pripravi za delo, da začnemo tudi mi misliti, kako bi vzgajali k delu ter razvili vse produktivne sile učenca. In tukaj je v današnjih razmerah edini odgovor: izrabimo vrednote produktivnega dela, vzgajamo z delom k delu ter razvijamo z delom vse produktivne sile učenca. Odgovor na naše zahteve bi bile taka šola, ki vzgaja s produktivnim delom učenca vsestransko, ki ga vzgaja potom družbe za družbo, ter išče neprestanih vezi z življenjem. To pa je prava delovna ali produktivna šola, ki z enim mahom odstrani vse prej navedene nedostatke šole učilnice ter vzgaja res učenca k samostojnemu mišljenju, razsojanju in ustvarjanju, ki razvija vse učenčeve produktivne sile, telesne in duševne, ki oblikuje njegov značaj in razvija v njem socialni čut ter podrejuje njegove interese interesom celokupnosti.

Predaleč bi zavedlo, če bi hotel še orisati tako produktivno šolo. Opozoril bi le na Belonskega »Die Arbeitsschule«, ki je prvo delo te vrste in ki odpre vsakemu nebroj novih perspektiv o možnosti razmaha naših šol. Opozoril bi nadalje tudi na nemško strujo »Die entschiedenen Schulreformer«, ki ima

približno iste težnje ter na razne zastopnike delovne šole, ki nam bodo itak že znani.

Zahteva današnje dobe je tedaj, da začnemo spreminjati šolo učilnico polagoma v delovno šolo, da opustimo stare metode in šablonski pouk ter poskušamo dohiteti tudi z vzgojstvom vsesplošni kulturni razvoj. Ta problem moramo začeti temeljito proučavati in vse učiteljske organizacije so naravnost obvezane, da poskušajo doseči za najboljše učitelje stipendije za inozemstvo, kjer naj proučujejo sodobno šolstvo drugih narodov. Zato bi že jaz danes apeliral na UJU in na vse učiteljstvo, da zahteva energično — možnost študija v inozemstvu, da zahteva za to fondne in podpore od države ter poskuša dobiti za to potrebnih sredstev. Mi se ne smemo zabubiti ter se zazidati doma v naši domovini temveč moramo pazno zasledovati razvoj pedagogike in vzgojnih naprav pri drugih narodih ter sami uporabiti vse napredke v tej smeri. Zato je nujno potrebno, da navežemo naše učiteljske organizacije z učiteljstvom vseh kulturnih narodov, ki nam lahko karkoli nudijo, najožje stike. V poštev ne prihajajo samo Jugoslovani, temveč tudi Čehi in Poljaki, Rusi in Nemci, Francozi in Italijani. Le tako bo prospevalo lahko naše šolstvo in le tako ga bomo lahko prilagodili današnji pozno-kapitalistični dobi. Pri drugih narodih pa bomo našli tudi že razvito mladinsko gibanje, vodstvo mladine, ljudske visoke šole, nadaljevalne šole, prosvetne organizacije in sploh prosvetno delo v ožjem in širšem pomenu besede.

Paziti pa moramo, da ne zabredemo zopet v stari greh, da bi na račun višje individualnosti posnemali slepo tuje vzorce in tuje ideale. Kakor sem povdajal že od začetka, se moramo ozirati v vsem našem vzgojstvu na potrebe našega ljudstva, na značaj in duševnost našega kmečkega prebivalstva in našega delavstva. Kratkotrajno ustvariti moramo, rekel bi, svoje samostalno vzgojstvo, ki bi temeljilo na naših potrebah in bomo nosilo našo individualnost. To pa je le mogoče, če se približamo spet narodu, če se seznanimo z njegovimi ideali in cilji, z njegovimi željami in potrebami, z njegovim delom in načinom življenja, z vsem, kar ljubi in kar sovraži. Prava vzgoja tako poznanje širokih plasti naravnost predpostavlja, kajti nemogoče je vzgajati v pravem pomenu kogarkoli, ne da bi poznali njegovo duševnost in njegov značaj, ne da bi našli poti v njegovo dušo.

In zopet je poklicano v prvi vrsti učiteljstvo, da napravi ta velevažni korak ter se kot prvo približa ljudstvu, ki ga vzgaja. Že šola sama nudi dovolj prilike, da se učitelj seznani s starši otrok, s katerimi mora ostati tudi v pošolski dobi v neprestanih stikih. Mladina prireja igre, hoče imeti pevsko in tamburaško društva, si želi izletov, potrebuje lepih in koristnih knjig, kratkotrajno naša mladina si želi duševnih voditeljev, katerim bi lahko zaupala in se lahko nanje naslonila. Tudi naš kmet rad pokramlja o poljedelstvu in živinoreji, posluša z zanimanjem na kak način obdelujejo drugod zemljo in gojijo živinorejo, rad politizira in modruje. Vseposvodi je tisoč prilik, da se učitelj seznani z našim ljudstvom in ga duševno vodi. Naš človek sam na sebi je pasiven in konservativen, vedno potrebuje nekogar, ki bi ga suval naprej in ga drezal. Kdo je bolj pripraven, nego učitelj, seveda če je osebnost, da prevzame to hvaležno nalogo.

Če pa se učitelj res približa tistim plastem, ki jih vzgaja, če tvori z njimi harmonično enoto, tedaj nam predstavlja moč, ki je ne more nikdo zlomiti, tedaj je to hrast, ki se ne bo nikomur klanjal, ne vladi, ne režimu, ne stranki, ki je slučajno na krmilu. Nasprotno on bo dajal vladam smernice in direktive kot voditelj naroda, on bo tisti činitelj, pred katerim bo moralo kloniti vse drugo, kajti on bo takrat predstavljal pravo narodovo voljo. Danes žalibog ni tako; toda od učiteljstva je odvisno, ali bo tisti važni činitelj, ki bi moral biti kot vzgojitelj in voditelj ljudstva. Sramota je, da ima danes en duhovnik več vpliva na vasi kakor deset učiteljev, čeprav so ti lahko dnevno v stikih s starši, z brati učencev, z mladino in odraslimi. Vse to se bo spremenilo, kakor hitro se delokrog učitelja raztegne na vse prebivalstvo in zapusti ozke meje učilnice, kakor hitro bo stopil med ljudstvo ter vztrajno in požrtvovalno tam delal.

Takrat bomo tudi začeli ustvarjati samosvoje vzgojstvo, takrat šele bo se lahko začelo pravo prosvetno delo.

Še ene zahteve ne smemo prezreti. Osamljeno učiteljstvo bi težko vršilo te

naloge, če ne bomo poskušali pritegniti tudi delavoljne inteligence in vseh drugih činiteljev, ki prihajajo v poštev, če ne bomo poskušali ustvariti močne enotne fronte ter osredotočiti vseh sil na vzgojo kmečkega prebivalstva in industrijskega delavstva. Tudi ne bi bila akcija trdna in trajna, če ne pritegnemo k delu predvsem naše mladine in učiteljskega naraščaja.

Učiteljskimom moramo preskrbeti več svobode ter jim omogočiti, da skrbijo vsaj za samovzgojo in samoizobrazbo, če že učiteljske ni v stanu vzgajati vzgojiteljev in voditeljev naroda. Danes jim učiteljska prepovedujejo celo poset javnih knjižnic, ovirajo mladinske organizacije in mladinsko gibanje — pedagogika pa se podučuje na tak način, da je to sramota za 20. stoletje in za nas Slovence. Po štiriindvajset točk navede učitelj pri posameznih pedagogih, ki se jih nauče učenci na pamet ter jih zdrdajo v šoli pred očaranim vzgojiteljem. In dve uri takega pouka zadostujeta, da si ustvari učiteljski nik tako sliko o vzgoji in pedagogiki, ki je ne izbrise več celo poznejše življenje. Toda ne samo način podučevanja pedagogike, njeno stališče na učiteljsku in celoten sistem je tako pogrešen, da bo treba s to trhlo zastarelo institucijo kmalu obračunati ter najti boljšega načina, kako bomo vzgajali voditelje naroda. Za enkrat pa naj učiteljske vsaj ne ovira mladega naraščaja, da si sam poišče potrebne duševne hrane, če mu je že samo ne more nuditi v dovoljni meri.

Naloga učiteljstva pa je, da vzame svoj naraščaj v zaščito, da mu preskrbi možnost samoizobrazbe ter mu daje tudi navodila in smernice, kako se naj razvija. V Ljubljani bo treba poskrbeti, da se seznanita podrobneje akademska mladina in učiteljski naraščaj, kar bo gotovo velikega pomena za nadaljnji razvoj vzgojstva.

Tako se morajo v bližnji bodočnosti strniti v eno falango učiteljstvo osnovnih, srednjih in višjih šol, delavoljna inteligenca, akademska mladina in učiteljski naraščaj ter tako postaviti temelje realnemu delu.

Moja naloga bi bila sedaj, da bi vse te probleme razvil in jih poskušal tudi rešiti. Ker pa je čas prekratek in ker sem menda že izpolnil določeno dolžnost, bi opozoril le na knjižico, ki je izšla pred kratkim pod naslovom »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda« in ki bolj na široko obravnava te in sorodne probleme.

Kategorične zahteve na vzgojnem poprišču bi se dale v današnji dobi za nas strniti v naslednje točke. 1. da obrnemo vso našo pozornost na vzgojo najširših plasti našega naroda, na vzgojo kmečkega prebivalstva in industrijskega delavstva. Razviti moramo tam speče energije ter jih usmeriti na rešitev današnje svetovne krize.

2. Zato moramo vzgajati človeka tako, da bo samostojno mislil in razsojal, da bo sposoben za samostojno ustvarjanje in udejstvovanje svojih sil, da bo priznaval najvišja etična načela. V to svrhu se mora šola učilnica začeti spreminjati v delovno šolo, ki je po današnjem stanju pedagogike edina v stanu vzgajati mladino v tem smislu.

3. Delokrog učitelja se mora razširiti na pred in pošolsko dobo, učitelj mora prevzeti vodstvo mladine in vse kulturno delo v svoji okolici.

4. Nujno potrebno je proučevanje vzgojstva tujih narodov, zlasti teh, ki so že posvetili vso pažnjo ravno vzgoji najširših plasti. Zato se naj pošljejo najspodobnejši v inozemstvo za gotovo dobo, da tam proučijo težnje, reforme, poskuse in duh šolstva ter vsega prosvetnega dela. Posameznim osebam se naj naravnost razdelijo naloge, kaj naj proučijo, na pr.: osnovno šolo, ali vzgojo učiteljskega naraščaja, ali vodstvo mladine, nadaljevalne šole, ljudske visoke šole, kulturne organizacije, mladinsko gibanje, varstvo dece in mladine itd.

5. Učiteljstvo mora dobiti vpliv na vzgojo učiteljskega naraščaja ter mora stopiti v najtesnejše stike z učiteljskimi. Podpirati mora njihove težnje, zahtevati, da jim dajo učiteljska možnost samoizobrazbe, ki jim jo danes kratijo, da niti knjižnic jim ne dovolijo posejati in njihovo strokovno organizacijo ovirajo na vseh koncih in krajih. Nadalje mora delovati na energično reformo učiteljske, ki danes ne odgovarja nikakor svojemu namenu. Toda o tem bo itak govora na glavnem zborovanju UJU v Ljubljani.

6. Učiteljstvo dela na to, da pritegne k vzgojnemu delu zaveden del inteligence in akademske mladine. Učiteljstvo vseh šol, inteligenca, učiteljski naraščaj in akademska mladina morajo

delovati enotno ter se medsebojno podpirati, če hočemo res vzgajati naš narod.

S tem pa apeliramo na vse učiteljsko, zbrano na današnji skupščini, da sprejme resolucijo, ki sem jo sestavil na željo ožjega odbora UJU v smislu svojega predavanja in ki obsega sledeče zahteve:

Učiteljstvo, zbrano na pokrajinski skupščini UJU v Ptuj, uvideva potrebo temeljite vzgoje in izobrazbe kmetijskega prebivalstva in industrijskega delavstva, kakor to zahteva celotni gospodarski, politični in socialni položaj naše domovine in vsega kulturnega zapada.

V tej smeri je pripravljeno napeti vse svoje moči, da se začne že enkrat s široko začrtanim in temeljitim vzgojnim in prosvetnim delom, ki se mora sistematično organizirati.

Osnovna šola mora postati podlaga in kulturno središče vsega dela med kmečkim prebivalstvom in industrijskim proletariatom. Da se to uresniči, so potrebne dalekosežne in globoko segajoče reforme v smeri k pravi delovni šoli. Šola učilnica se mora izpremeniti v šolo vzgojevalnico.

Tudi se mora delokrog učitelja razširiti na pred- in pošolsko dobo tako, da postane učitelj centralna postava v vzgoji našega naroda in temelj vsega prosvetnega dela. Vzgoji učiteljskega naraščaja se mora posvečati več pažnje in predvsem se mora skrbeti za njegovo višjo pedagoško naobrazbo ter vzgajati močne osebnosti za voditelje naroda.

Vendar pa potrebuje učiteljstvo pri svojem velikopotezno zamišljenem vzgojnem in prosvetnem delu močne opore in v ostali inteligenci i v merodajnih faktorjih. V to svrhu je potrebno:

1. da se učiteljstvo in ostala inteligenca duševno zblizata v svrhu skupnega delovanja na polju vzgoje in prosvete;

2. da se začne skupno delovanje akademske mladine z učiteljskim naraščajem na učiteljskih, učiteljskih z akademsko mladino in ostale inteligence, zlasti vseučiliških profesorjev z učiteljskim. Tako se bo samo po sebi sistematično organiziralo vse vzgojno in prosvetno delo.

3. da se učiteljstvo, ostala inteligenca, akademska mladina in učiteljski naraščaj približajo kmečkemu prebivalstvu in industrijskemu delavstvu ter poskušajo premostiti prepada, ki je nastal med njimi. Proučevati morajo njegovo duševnost in značaj, njegovo življenje, delo in potrebe, da tako položijo temelje naši samolastni vzgoji, ki mora vzeti smernice za vzgojo ravno iz naše duševnosti in naših potreb.

Na ta način upa učiteljstvo, da prilagodi vzgojo današnji dobi in našemu narodu, da dvigne nivo naše pedagogike ter pripravlja sistematično kmečko prebivalstvo in delavstvo na vse naloge, ki nam jih stavi današnja doba in ki nam jih prinaša razvoj.

Apelira pa na vse merodajne faktorje, da ga podpirajo pri tem prepotrebem in težavnem delu.

Dvignimo našo državno zastavo!

Vsaka ideja ima tudi svoj simbol, svoj vnanji znak in znamenje, ki je njen reprezentant in predstavitelj v javnosti.

Vnanji znak, predstavitelj in simbol naše državne ideje in ideje našega narodnega ujedinjenja in edinstva je naša državna trikolora in naš državni grb.

Kier je doma ideja narodnega edinstva, tam ima plapolati tudi vnanji znak ter reprezentant te ideje — plapolati mora naša državna edinstvena trikolora, naša državna zastava.

Plapolati ima naša državna trikolora, ki je znak svobode in narodnega edinstva, za katero so dali življenje in za katero so krvaveli stotisoči najboljših sinov našega troimenega naroda. Kri nas spaja in le s krvjo se nas lahko razdvoji. S krvjo in življenjem je plačana naša svoboda in narodno ujedinjenje, zato povejmo vsakomur, ki se ga dotiče in ga bi hotel oskrnjati, da bo s krvjo in življenjem plačan tudi vsak poizkus iztrgati to idejo iz naroda, vsak poizkus ponižanja naše državne trikolore kot predstaviteljice našega narodnega edinstva, kar bi pomenjalo za nas oskrnjeno grobov naših narodnih herojev, iz katerih je zrastle naša svoboda, naše narodno edinstvo in teh simbol, naša državna trikolora in državni grb.

Povejmo mladini: da je spoštovanje naše državne trikolore in državnega grba — spoštovanje grobov naših na-

rodnih herojev, ki so umrli za našo nacionalno svobodo.

Dvignimo našo državno zastavo na najvidnejše mesto vedno in povsod, v znak spoštovanja in zmage naše svobode in državne edinstvene ideje, v svrhu najhujšega odpora proti vsakomur, ki bi skušal oskrnjati njeno idejo in čuvajmo njeno svetost kot največjo svetinjo naroda. Dvigajmo jo ponosno pred sovražnikom, dvigajmo jo samozvestno pred četami naših borcev za državno in narodno edinstvo!

Naš državni grb se ima blesteti v vestibulu vsake šole; pod njim ima mladina pohajati v hram prosvete; ponosno kroč na našo nacionalno državno trikoloro naj odhaja — iz šole!

Mladina naj vidi v naši državni trikolori zapisano vso našo zgodovino, našo borbo in našo častno zmago ideje naše narodne osvoboditve in ideje narodnega edinstva! Ona naj bo ponosni reprezentant naše države v vnanjem svetu.

Državni prapor naj bo mladini vodnik v vsem njenem nacionalnem hote-nju: kadar bo on zaplapolal na ozemlju naših neodrešenih bratov, bo dokončan naš boj za naše popolno ujedinjenje!

Državna zastava in državni grb sta dve dobri vzgojni sredstvi, ne samo za mladino temveč tudi za odgojo najširših mas naroda.

Priznajmo — da smo se jih dosedaj premalo posluževali!

Srednješolski vestnik.

—sr Ustanovitev tiskarne profesor-skega Udruženja. To vprašanje se je tudi razmotrivalo na kongresu profsorskega Udruženja v Sarajevu. Ravnatelj Marković je poročal o sestavljanju in izdajanju enotnih učnih knjig za celo kraljevino, iz katerih mora končno enkrat izginiti vsaka sled provincializma in plemenskih razlik. Profesor in prosvetni delavec se mora emancipirati od raznih knjigotržcev, ki pisatelje samo eksploatirajo. Stavljali kot vzor Učiteljsko tiskarno v Ljubljani in slovenske učitelje. Po obsežni stvarni debati je kongres sklenil ustanoviti tiskar-niško zadružno srednješolskih nastavnikov in prosvetnih delavcev; nalogo naj izvede glavna uprava sporazumno s sekcijami.

—sr Šolski uspeh na mariborskih srednjih šolah. Na državnem ženskem učiteljskem v Mariboru je bilo ob koncu šolskega leta 94 gojenk. Med temi je bilo odliko 25, prvi red 51, ponavljalni iz-pit jih ima 16, padli sta 2 gojenki. Prvi red v vedenju jih ima 84, drugega 9 in tretjega 1. — Na državni gimnaziji je bilo koncem leta 467 javnih učencev in učenk. Med njimi je 59 odličnjakov, 282 sposobnih, 53 jih ima ponavljalni izpit iz 1 predmeta, 31 iz dveh predmetov, nesposobnih je 41, neredovan je 1 in 5 privatistov. — Na državni realki je bilo vseh učencev 434, med temi 28 učenk in 3 privatisti. Uspešno je dovršilo šolsko leto 272, med temi je 32 odličnjakov. Ponavljalni izpit iz 1 ali 2 predmetov je dobilo 120 učencev, z nezadostnim uspehom je bilo klasificiranih 37 učencev, med temi mora 5 učencev zapustiti zavod. Štirje so ostali nerodovani.

Vestnik meščanskih šol.

—c Program UJU in meščanska šola. O tem razpravlja v prvem zvezku »Grajanske škole« strok. učit. Fr. Šegula. Dotiče se razprave tov. Jovo P. Jovanovića na III. glavni skupščini UJU v Sarajevu, ki jo je priobčil »Učiteljski Tovariš« v letošnjem letu. Proti meščanski šoli se je izjavil tudi drugi referent na skupščini v Sarajevu, zem. škol. nadzornik tov. J. Radovanović. Prepričani smo, da je mnogo krivde nerazumevanju za meščansko šolstvo učiteljstvo samo, ker se ogiblje skupnemu sodelovanju z ljudskošolskim učiteljstvom.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t. Učiteljstvo in temeljni vzrok nedostatka kmetijskega pouka. Res je žalostno, kako je še marsikje zanemarjeno kmetijstvo, ki bi se mu morala kot osnovi vsega gospodarskega življenja posvetiti največja pozornost, zlasti pa še danes, ako hočemo ozdraviti naše razdrpane gospodarske razmere. Tega se sicer dobro zavedajo vsi kulturni činitelji in pozivajo učiteljstvo, naj stori tudi v tem pogledu svojo dolžnost naj z besedo in primerom kaže pot do boljšega in izdatnejšega kruha. Seveda se smatra kot naravno, da mora biti učitelj tudi na tem polju vseščak, moister, ki je padel z nebes. Ker pa takih čudežev žalibog ni, se mora dati učitelju prilika, da si pri-

dobi potrebnega teoretičnega in praktičnega znanja. Na učiteljskih z doseganjem ustrojem nimajo časa, nečati se intenzivneje s poukom modernega kmetijstva in zato je pač zelo domankljivo znanje o poljedelstvu, ki ga prinese učitelj z zavoda, ako ni slučajno sin naprednega kmetovalca. Vrzeti se mora zamašiti torej pozneje. A samo iz knjig se kmetovanje ne da naučiti, tukaj je neobhodno potrebno praktično delo. V Sloveniji imamo več kmetijskih šol, kjer bi se morali prirejati tečaj za učitelje v večjem obsegu in pod ugodnejšimi pogoji nego doslej. Le na ta način bi dobili zadostno število kmetijsko izobraženega učiteljstva in bi s tem goma potihnila goste pritožbe naroda, ki so z njegovega stališča povsem upravičene. Zelo krivično na to zvrčati vso krivdo na naš stan in mu očitati nedelavnost in brezbržnost v tem ali onem oziru. A naravnost gorostasna je zahteva, da naj bi bil učitelj vseščak na vsakem polju, hkrati izboren pevec, risar kmetovalec itd. itd., kar je mogoče le z omejitvijo na malo strok. Tembol je nezaslišana, ko se v isti sani odreka uravnoteženost do višje izobrazbe in enakovrednost z absolutni srednjih šol. Živalno erbanje v novešem času svedoči, da učiteljstvo resno stremi po izpopolnitvi svoje strokovne in in splošne izobrazbe. A da ni še na višku, ni krivo samo temveč razmere, v katerih živi. Zato je treba materielnih sredstev, zadovoljivega gmojnega položaja, zakaj ves idealizem postane iluzoren, ako so uničene fizične moči in vera v socialno pravičnost.

Jofran.

—t Obrtno - nadaljevalna šola v Mariboru. Obrtno - nadaljevalna šola je štela v šolskem letu 1922/23 20 razredov z 836 učenci (624 vajencev in 212 vajenk); večje število se je moralo odkloniti, ker iz gmojnih razlogov ni kazalo otvoriti nadaljnjih razredov. Učni smoter je doseglo 538 učencev (385 vajencev in 153 vajenk, ostali so ali prej izstopili ali niso bili redovani ali pa niso izdelali. Po materielni so bili razen 147 Nemcev (96 vajencev in 51 vajenk) vsi učenci slovanske narodnosti. Učne uspehe v risanju in pismenem delu je pokazala razstava koncem šolskega leta, ki je dokazala, da je razvoj šole urodno usmerjen. Glavno težkočo je tvorilo tudi letos gmojno stanje zavoda, ker so stroški pri sedanjih razmerah ogromni, malodane vse breme pa bi morali nositi krajevni činitelji.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—up Društvo vpokojenega učiteljstva Slovenije je imelo svoj redni občni zbor na Cirila in Metoda dan 5. julija t. i. v 1. mestni šoli na Ledinj. Udeležba je bila sijajna. Predsednik g. Lokar pozdravi navzoče, se spominja onih šestih društvenikov, ki so se v času od lanskega občnega zbora, preselili v večnost. Nato je poročal tajnik v odborovem delovanju v poslovnem letu. Pravili članov ima društvo 129 in 6 podpornih članov. — Po poročilu blagajnikovem je imelo društvo 14.821,28 dohodkov, 7.524,56 izdatkov, torej 7.296,72 prihrankov. Pregledovalca računov g. Benedek in g. Krener sta našla račune v popolnem redu. Sledila je volitev novega odbora in bili so izvoljeni sledeči: gg. Ivan Lokar predsednik, Dragotin Benedek podpredsednik, Martin Breznik tajnik, Fran Schifferer taj. nam. Gospodična šol. rav. Marout Marija blagajnica, g. Ivan Gantar blag. namestnik, g. Fran Kavčič odbornik. Pregledovalca računov ga. Pi-brouc in g. Javoršek. Po odborovem nasvetu je občni zbor sklenil, da ima od sedaj naprej vsak pravi član društva plačevati letnino v znesku 3 Din. Tako se zasigura za vse čase trden obstoj — društvu; ker 2 din. prideta v društveni rezervni sklad — 1 din. pa se porabi v rezijske društvene stroške. Pri-spevki za vsak smrtni slučaj so 2 din. 50 para. Društvo bo plačevalo znanprej dvakrat toliko dinarijev, kolikor je pravih članov ob času smrti istega člana. Podpora bo od sedaj znašala nad 1000 kron. Društvo vabi k pristopu.

Vestnik zabavilj in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—k Na pokrajinski skupščini v Ptuj je Savinjsko učiteljsko društvo predlagalo, da se kandidatnje za učit. ženskih ročnih del, ki nimajo meščanskošolske izobrazbe, ne sprejemajo k izpitu. — Odsek je podpiral predlog z ozirom na službeno pragmatiko in ker je itak že velika nad-produkcija uč. ž. r. d.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

TURNJA PEVSKEGA ZBORA DRŽ. UČITELJSK PO BOSNI, HERCEGOVINI IN DALMACIJI. OD 29. JUNIJA DO 15. JULIJA 1923.

Dubrovnik.

9. julija.

Polnoč je odbila v samostanski cerkvi »Male braće« in ravnokar se je poslovil od mene Padre Sokol, naš angelj varuh v Dubrovniku. Pisal sem iz Ljubljane, naj nam aranžira koncert, naj se pobriga za nas. Poleg narodne ženske zadruge, Pčelic, Nacionalistične mladine in učiteljstva je bil on duša vsega našega tukajšnjega bivanja. Brez njega bili bi kot ladja brez krmla na viharjem morju. Padre Sokol, kakor ga zove staro in mlado v Dubrovniku, profesor teologije, velenadarjen muzik, človek - srce, sprejel je naš pevski zbor in mene pod svojo toplo kuto in bil nam svetovalec, pomočnik, branitelj, tovariš, oče.

Čez kolosalno Posovo poje pripeljal je vlak v petek zvečer v Gruž. Na postaji učiteljstvo, narodna društva, Orju-na, Sokol itd. Prisrčen sprejem, iskrene besede. Mladina, izmučena od dolge, vroče vožnje se je nastanila v novi zgradbi penziona »Wregg«, ljubeznive in domače, slovenske štajerske rodbine, ki je ves čas po roditeljski skrbela za našo deco. A ta je gledala samo morje, morje! Naše, Jadransko morje! Nastanili so se naši otroci kot grofje in spali, spali. Blagajnik naš je plačal za osebo; stan, za-utrek, obino kosilo in obilno večerjo na dan 35 Din, kar je v Gružu, pa tudi v Ljubljani lapačija. Sploh je Ljubljana najdražje mesto. V Mostaru je goveje meso prama po 9—10 Din kilogram, v Sarajevu in Dubrovniku ne mnogo dražji. Vse zija, ko pripovedujemo, da je pri nas meso po 25—30 Din. Kdo bi verjel?!

Jaz sem prišel iz Sarajeva šele v soboto zjutraj, ker sem moral rešiti prvi naš disciplinarni slučaj. Šlo je vse po sreči. Komaj sem se umil, že me čaka Padre Sokol, ki me do sedaj ni izpustil iz svojih dobrih rok. Stanko Premrl mu je pisal, naj mi stori vse to, kar bi storil njemu. In tako sem postal gost samostana »Male braće« v Dubrovniku, kar je bilo že radi tega dobro, da sem lahko brez pohurne hoje iz Gruža uredil na »licu mesta« vse kar je bilo treba za dva koncerta. In kdor je kdaj aranžiral koncerte, ve, da to ni malo. Nakopal sem si v Hidžah težko indispozicijo črev in še sedaj me poganja ponoči in podnevi v skrivne kote tihega samostana. To vam je samostan, poln arhitektoničnih, romanskih krasot, častitljivih starin, izvrstnih obedov, težkega črnega vina za bolne goste. Kako iskreno se je brigal zame kuhar Fra Egidij Fragačič, povpraševal po mojem zdravju gvardijane O. Josip Matović, skrbel zame frater Ambrozio, doma iz Loke pri Mengšu! V vrtu klanstra pa oranže, citrone, granatna jabolka, fige, mirta, agava, kaktusi. To so naši otroci gledali, ko smo prvi-krat korakali v soboto zjutraj iz Gruža v Dubrovnik. V sredi poti, na najvišji točki sinje, brezkrakjo, kakor steklo mirno morje. Ahanje in ohanje, nemo začudenje. Krasen je Dubrovnik, najlepša točka naše dalmatinske riviere. To zidovje, priča slavne dubrovačke republike, ponos Gundulića in za njegovim ozadijem silni (Srdj) ter večno zeleni otok Lokrum. Od-korakali smo v spremstvu učiteljev in nacionalne mladine mestno obzidje, podružnica F. S. nam je pomagala pri koncertih, pri posetu Lokruna, a vse je vodil Padre Sokol. Celo pri mestni občini izposloval nam je odbitek kopališke takse v obliki ravnokar velike podpore. Prvi koncert smo absolvirali v dvorani Sokolarne. Tja poleti vsled vročine ne gre živa duša. A zgodil se je čudež. Našega prijatelja agitacija od meščana do meščana je napolnila dvorano do vrha. Želi smo triumfe, Nemci, čestitke, pokloni. Vse je radostno, navdušeno. Oj ti Slo-venci! Pa so bili res junaki ti vaši mladi pevci. V nedeljo pa smo imeli koncert pred kavarno »Dubravka«, »Na Pilama«. Hotel ga nam je prekrizati »Nebeški Gromovnik«, a večer nam je dal le svež in krasen. Ves širni prostor, vsa ta stogla-va publika ploska naši pesmi in se je raduje. A današnji dan je samo naš. Ogle-dali smo si Lokrum, ta, sedaj, žal, na pol zanemarjeni biser dalmatinskega otočja, poln prekrasnih partij, divnih razgledov, nebeških vrtoev. V dvorcu se nahaja državni sanatorij za bolne otroke cele kraljevine. Cela velika kopa jih je tam, ki jih goji in živi država. Pod okriljem usmi-ljenih sestrah se razvijajo krepko in na njihovega »Slovenca, Srba in Hrvata« zapeli smo jim v kapeli nekoliko pesmi. Premislite, bil je tam pred nedavnim ča-